

Елефтериос П. Алексакис, Власи Метзитјеа и иронија историје. Једна етнографија непредвидивог (Ελευθέριος Π. Αλεξάκης, Οι Βλάχοι του Μετζιτιέ και η ειρωνεία της ιστορίας. Μία εθνογραφία του μη προβλέψιμου. Εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα 2009. 411 стр.)

У Атини је 2009. године у оквиру издања издавачке куће *Додони* објављена монографија грчког етнолога Елефтериоса Алексакиса, *Власи Метзитјеа и историјска иронија. Једна етнографија непредвидивог*. Књига је настала као резултат дугогодишњег истраживања једне групе Влаха која данас живи у северној Грчкој, на граници са Албанијом. Аутор је спроводио теренска етнографска истраживања у селима Метзитје (други назив за ово село је Кефаловрисо), Василико и Васани, у више наврата у периоду од 1993. до 2004. године. Отежавајући фактор приликом истраживања представљала је чињеница да је ово билингвална или боље рећи трилингвална влашка полулација у којој су заступљени влашки, грчки и албански језик. Алексакис је истраживања спровео на грчком језику који је и први језик испитиване популације, иако им је матерњи језик влашки. У књизи је бележио влашке речи грчком симиографијом.

Монографија се заправо састоји од шест прерађених радова који су или већ били објављени у стручним научним часописима или су прочитани у облику саопштења на научним скуповима. Последње поглавље је оригинално написано за ово издање. Књига се састоји од предговора, увода и три основна дела која су подељена на поглавља: први део – *сточарска економија и савремени развој*, други део – *колективни идентитет и колективно сећање*, трећи део – *породица, сродство, брак*. Следе закључак, библиографија, речник влашких речи и идиома, регистар места и имена, регистар речи и појмова, резиме на енглеском језику. Књига садржи црно-беле фотографије и шематске приказе. Недостатак је што није дата географска карта са местима о којима је реч како би читаоци имали бољи увид.

По питању друштвене организације, ови Власи су били минимално издиференцирани на социјалне класе. Постојала је хијерархија која је фаворизовала одређене категорије сеоских поглавара, тзв. *целингадес*. Међутим, овај систем је био веома нестабилан. Поглавари су у сваком моменту могли да се нађу на дну друштвене лествице, уколико би изгубили стоку (услед крађе, болести и сл.).

У наслову аутор наводи да је у монографији осим етнографије реч и о *историјској иронији*. Наиме, током Другог светског рата, 10. јула 1943. године једна немачка војна јединица освојила је влашко село Метзитје (Кефаловрисо) у области Погони (северна Грчка). Немачки војници су заробили један део становника, а од тога су двадесет двоје затворили у две куће и живе спалили.

После Другог светског рата затварање граница између Грчке и Албаније утицало је на живот ових сточара. Простор за испашу стоке у новим условима живота био је ограничен. Из тог разлога морали су да се окрену другим занимањима. Међутим, за разлику од Куцовлаха ови Власи се нису окренули трговини и занатима. Двадесет година након што су им Немци спалили село, чудном иронијом историје, Власи су емигрирали у Немачку да би пронашли посао и преживели. Две трећине села је мигрирало у Немачку. Реновирани су своје куће у селу, опремили новим намештајем, купили аутомобиле. Многи од ових миграната су се трајно населили у Немачкој, а неки од њих су се вратили у родно село. Данас се Кефаловрисо сматра најнапреднијим селом у Погонију. Из тог разлога је после 1999. године и локалних владиних реформи проглашено престоницом општине Горњег Погонија.

Посебан значај ове монографије је што представља прву целовиту студију о, како их Алексакис назива *Арванитовласима*, иако они сами себе називају Власима. Ова етнографска монографија може послужити као добра полазна тачка истраживачима за даља етноантрополошка истраживања.

Гордана Благојевић

Оброци (Миодраг Јеременковић, Пирот 2009.)

Крајем новембра 2009. године, на петогодишњицу његове смрти, из штампе је изашла књига свештеника Миодрага Јеременковића под називом „Оброци на подручју крупачке парохије“ у издању Савета месне заједнице Крупац и Графичког студија ЦИЦЕРО из Пирота.

Књига има 96 страна и богато је илустрована цртежима и фотографијама. Цртеже је урадио наставник ликовног васпитања Светислав Јовановић Цола, а фотографије су ауторове, Црквеног одбора, П. Пејића, Г. Спасића и мештана. Јеременковићеви „Оброци“ представљају прву књигу са оваквом врстом тематике на подручју пиротског краја.

Књига садржи Уводне напомене П. Пејића и В. Живковића, затим Предговор и Увод, који нас упознаје са значајем крстова кроз историју и црквистима. У делу Оброци и црквиста, на подручју крупачке парохије која обухвата атаре села Крупца, Великог Села и Малог Јовановца, представљена су 23 обредна места од којих је шест црквиста и 17 оброка. На крају је дат опис цркве Светог Николе у Крупцу, Литература, Списак казивача и Белешка о аутору.

Да би књига имала научни карактер П. Пејић и В. Живковић су урадили неопходне допуне и исправке. Допуне и исправке које је урадио В. Живковић односе се на детаље прошлости оброка и црквиста